

18 Μαΐου, 1992

[Α.Ν. ΛΟΙΖΟΥ, Π., ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΠΙΚΗΣ, ΚΟΥΡΡΗΣ,
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ,
ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, ΑΡΤΕΜΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Διστές]

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,

Αιτητής,

v.

ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ (ΑΡ. 1),

Καθ' ων η αίτηση.

(Αναφορά Αρ. 9/91)

Συνταγματικό Δίκαιο — Νομοθετική λειτουργία — Ύπαρξη στοιχείων διοικητικής ενέργειας σε νόμο της Βουλής των Αντιπροσώπων — Αντισυνταγματικότητα του νόμου ως εκ της επεμβάσεως που συνιστά στις εξουσίες της εκτελεστικής λειτουργίας.

5 Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, με την αναφορά του αυτή, ζήτησε από το Δικαστήριο Γνωμάτευση κατά πόσο ο "Περί της Απαγορεύσεως της Απόρριψης Λυμάτων στον Άγιο Σωζόμενο Νόμος του 1991" αντετίθεται και ήταν ασύμφωνος προς τις διατάξεις των 'Αρθρων 46, 54, 58, 61, 80.2 και 179 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

10 Το επίκεντρο της αμφισβήτησης ήταν το κατά πόσον το αντικείμενο ρύθμισης του υπό έφεση νόμου ενέπιπτε αποκλειστικά στο πεδίο εξουσιών της εκτελεστικής λειτουργίας, οπότε η πραγμάτευσή του από τη Βουλή των Αντιπροσώπων θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της διακρίσεως των πολιτειακών λειτουργιών.

15 Το Ανώτατο Δικαστήριο, κρίνοντας ως αντισυνταγματικό τον επίδικο νόμο, με απόφαση ληφθείσα κατά πλειοψηφία των Δικαστών Πική, Κούρρη, Παπαδόπουλου, Πογιατζή, Χρυσοστομή, Νικήτα, Αρτεμίδα, Αρτέμη και Κωνσταντινίδα, γνωμάτευσε ότι :

20 1. Η επιλογή του χώρου απόρριψης λυμάτων στον Άγιο Σωζόμενο αποτελούσε άσκηση των εξουσιών της εκτελεστικής εξουσίας κάτω από τα Άρθρα 46, 54 και 58 του Συντάγματος και η σχετική δαπάνη έτυχε νομοθετικής έγκρισης κάτω από το Άρθρο 80.2 του Συντάγματος. Με τον υπό κρίση Νόμο, η Βουλή ανατρέπει την άσκηση εκτελεστικής εξουσίας από τα επί τούτου εξουσιοδοτημένα από το Σύνταγμα όργανα και ως εκ τούτου ο υπό κρίση Νόμος είναι αντίθετος με τα Άρθρα 46, 54 και 58 του Συντάγματος και εκφεύγει των αρμοδιοτήτων της Βουλής κάτω από το Άρθρο 61

του Συντάγματος. Όπως και στην Αναφορά, Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (1985) 3 Α.Α.Δ. 1724, ο υπό κρίση Νόμος εμπεριέχει στοιχεία διοικητικής ενέργειας.

2. Παρέλκει η εξέταση κατά πόσον ο Νόμος είναι αντίθετος προς το άρθρο 80.2 του Συντάγματος.

5

Ο Πρόεδρος Α. Ν. Λοΐζου και ο Δικαστής Δημητριάδης αν και κατέληξαν στο ίδιο αποτέλεσμα διετύπωσαν διάφορο σκεπτικό, αποφασίζοντας πως ο Νόμος είναι αντίθετος προς το άρθρο 80.2 του Συντάγματος.

Επίδικος νόμος κρίνεται αντισυνταγματικός.

10

Αναφερόμενες υποθέσεις :

Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων, Αναφορά 2/90, απόφαση ημερ. 20/12/90

Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (1985) 3 Α.Α.Δ. 1724.

15

Αναφορά.

Αναφορά με την οποία ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ζητά από το Ανώτατο Δικαστήριο, Γνωμάτευση κατά πόσον ο "Περί της Απαγορεύσεως της Απόρριψης Λυμάτων στον Άγιο Σωζόμενο Νόμος του 1991" ευρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος προς τις διατάξεις των άρθρων 46, 54, 58, 61, 80.2 και 179 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

20

Μ. Τριανταφυλλίδης, Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας με την Τ. Πολυχρονίδου (δ/νίς), Δικηγόρο της Δημοκρατίας Α, Λ. Δημητριάδου (δ/νίς) δικηγόρο της Δημοκρατίας και Ι. Λουκαΐδου (δ/νίς), ασκούμενη δικηγόρος.

25

Μ. Χριστοφίδης, για τους καθ' ων η αίτηση.

30

Α. Ν. ΛΟΙΖΟΥ, Π. ανάγνωσε την απόφαση του Δικαστηρίου. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, με την αναφορά του αυτή δυνάμει του άρθρου 140, ζητά από το Δικαστήριο, Γνωμάτευση κατά πόσο ο "Περί της Απαγορεύσεως

3 Α.Α.Δ. Πρόεδρος Δημοκρατίας ν. Βουλής (Αρ.1) Α. Λοΐζου, Π.

της Απόρριψης Λυμάτων στον 'Αγιο Σωζόμενο Νόμος του 1991" ευρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος προς τις διατάξεις των Άρθρων 46, 54, 58, 61, 80.2 και 179 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

5 Οι Βουλευτές Α. Μαρκίδης, Π. Στυλιανού, Π. Δίγκλης και Τ. Χατζηδημητρίου κατέθεσαν Πρόταση Νόμου, τιτλοφορούμενου ως "Νόμος που προνοεί για την απαγόρευση της Απόρριψης Λυμάτων στον 'Αγιο Σωζόμενο".

10 Η Κοινοβουλευτική Έπιτροπή Υγείας μελέτησε την πιο πάνω Πρόταση Νόμου σε συνεδρίες της στις 23 Νοεμβρίου 1989 και στις 21 Μαρτίου 1991 και αποφάσισε να εισηγηθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων τη ψήφισή της σε Νόμο.

15 Η Βουλή των Αντιπροσώπων, βάσει της πιο πάνω Πρότασης Νόμου, ψήφισε, στις 28 Μαρτίου 1991, τον επίδικο "Περί της Απαγορεύσεως της Απόρριψης Λυμάτων στον 'Αγιο Σωζόμενο Νόμο του 1991", το κείμενο του οποίου επισυνάπτεται. Κοινοποίησε δε τον πιο πάνω Νόμο στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για έκδοση, σύμφωνα με το Άρθρο 52 του Συντάγματος.

25 Στις 10 Απριλίου 1991, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανέπεμψε τον εν λόγω Νόμο στη Βουλή των Αντιπροσώπων για επανεξέταση, δυνάμει του Άρθρου 51.1 του Συντάγματος. Η Κοινοβουλευτική Έπιτροπή Υγείας επανεξέτασε τον πιο πάνω Νόμο και στις 11 Απριλίου 1991, η Βουλή των Αντιπροσώπων αφού τον επανεξέτασε αποφάσισε να εμμένει στην απόφασή της για τη ψήφισή του.

30 Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ύστερα από συμβουλή του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, αποφάσισε να καταχωρήσει την παρούσα Αναφορά.

Είναι η θέση του Γενικού Εισαγγελέα ότι η απόφαση περί απόρριψης ή μη λυμάτων στον 'Αγιο Σωζόμενο αποτελεί αποκλειστικά άσκηση εκτελεστικής εξουσίας, η οποία διασφαλίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας,

σύμφωνα με το Άρθρο 46 του Συντάγματος, ασκείται από το Υπουργικό Συμβούλιο, σύμφωνα με το Άρθρο 54 του Συντάγματος, και από τον οικείο Υπουργό, σύμφωνα με το Άρθρο 58 του Συντάγματος, και γι αυτό ο επίδικος Νόμος ευρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος προς τα Άρθρα 46, 54 και 58 του Συντάγματος. Επίσης, εκφεύγει των ορίων του Άρθρου 61 του Συντάγματος και γι αυτό ευρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος και προς το Άρθρο αυτό και παραβαίνει και την Αρχή του Διαχωρισμού των Εξουσιών, που διέπει το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Επίσης υποστήριξε ότι ο επίδικος Νόμος ευρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος προς το Άρθρο 80.2 του Συντάγματος, γιατί συνεπάγεται αναπόφευκτα αύξηση των υπό του Προϋπολογισμού προβλεπομένων εξόδων και έχει ψηφιστεί βάσει Πρότασης Νόμου Βουλευτών και όχι βάσει Νομοσχεδίου της Εκτελεστικής Εξουσίας. Προς υποστήριξη της θέσεως αυτής έχει γίνει επίκληση στην Αναφορά 2/90 Πρόεδρος της Δημοκρατίας v. Βουλής των Αντιπροσώπων, απόφαση ημερομηνίας 20 Δεκεμβρίου 1990.

Από την άλλη μεριά υποστηρίχθηκε από μέρους της Βουλής των Αντιπροσώπων ότι "Η απόφαση και/ή Νομοθετική ρύθμιση για απαγόρευση απόρριψης ή επεξεργασίας λυμάτων στον Άγιο Σωζόμενο δεν αποτελεί άσκηση Εκτελεστικής Εξουσίας και δεν εκφεύγει των ορίων της άσκησης της Νομοθετικής Εξουσίας της Δημοκρατίας από τη Βουλή των Αντιπροσώπων 'εν παντί θέματι' δυνάμει του Άρθρου 61 του Συντάγματος και/ή δεν συνεπάγεται άμεσα ή έμμεσα επέμβαση στην άσκηση αποκλειστικών εξουσιών και αρμοδιοτήτων των Αιτητών ως φορέων Εκτελεστικής Εξουσίας." Επίσης ότι "Ο Επίδικος Νόμος δεν βρίσκεται σε αντίθεση και δεν είναι ασύμφωνος προς το Άρθρο 80.2 του Συντάγματος και κάθε αντίθετος ως προς το θέμα αυτό νομικός ισχυρισμός είναι προϊόν εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής του άρθρου 80.2 του Συντάγματος και της σχετικής Νομολογίας."

Το Ανώτατο Δικαστήριο αφού άκουσε τις απόψεις του Προέδρου της Δημοκρατίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων σύμφωνα με το Άρθρο 140.2 του Συντάγματος, και ερεύνησε το θέμα που τέθηκε υπό την κρίση του, η

5 Γνωμάτευση της πλειοψηφίας και συγκεκριμένα των Δικαστών Πική, Κούρρη, Παπαδόπουλου, Πογιατζή, Χρυσοστομή, Νικήτα, Αρτεμίδα, Αρτέμη, Κωνσταντινίδα, - (ο Πρόεδρος Α. Ν. Λοΐζου και ο Δικαστής Δημητριάδης, κατέληξαν στο ίδιο αποτέλεσμα αλλά διαφωνούν με το σκε-

10 πτικό) - είναι η ακόλουθη.

Η επιλογή του χώρου απόρριψης λυμάτων στον Άγιο Σωζόμενο αποτελούσε άσκηση των εξουσιών της εκτελεστικής εξουσίας κάτω από τα Άρθρα 46, 54 και 58 του Συντάγματος και η σχετική δαπάνη έτυχε νομοθετικής έγ-

15 κρισης κάτω από το Άρθρο 80.2 του Συντάγματος. Με τον υπό κρίση Νόμο, η Βουλή ανατρέπει την άσκηση εκτελεστικής εξουσίας από τα επί τούτου εξουσιοδοτημένα από το Σύνταγμα όργανα και ως εκ τούτου ο υπό κρίση

20 Νόμος είναι αντίθετος με τα Άρθρα 46, 54 και 58 του Συντάγματος και εκφεύγει των αρμοδιοτήτων της Βουλής κάτω από το Άρθρο 61 του Συντάγματος. Καταλήγουμε ότι όπως και στην Αναφορά, Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (1985)3 Α.Α.Δ. 1724, ο υπό κρίση Νόμος εμπεριέχει στοιχεία διοικητικής ενέργειας.

25 Η πλειοψηφία του Ανωτάτου Δικαστηρίου έκρινε πως ενόψει των πιο πάνω δεν χρειάζεται να εξετάσει το άν ο Νόμος είναι αντίθετος προς το Άρθρο 80.2 του Συντάγματος.

30 Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου, Α. Ν. Λοΐζου, και ο Δικαστής Δημητριάδης διαφωνούν με την πιο πάνω προσέγγιση αλλά για διαφορετικό λόγο συμφωνούν με το αποτέλεσμα και κρίνουν ότι ο επίδικος Νόμος είναι αντίθετος προς το Άρθρο 80.2 του Συντάγματος, και τούτο γιατί στον Προϋπολογισμό Αναπτύξεως για το έτος 1991

35 Νόμος αρ. 232 του 1990 και στο Κεφάλαιο Δ42, άρθρο 08 629, όπως και στον Προϋπολογισμό του 1992, υπάρχει πρόβλεψη για το σχέδιο που δεν έχει τελειώσει. Η δε μη

εκτέλεση και ολοκλήρωση του έργου συνεπάγεται αναπόφευκτα αύξηση των εξόδων που προβλέπονται από τον Προϋπολογισμό λόγω της διακοπής του έργου και της ανάγκης εκτελέσεως του αλλού. Το γεγονός δε ότι δεν εισάγεται με το νόμο αυτό ρητή πρόνοια αύξησης των δαπανών του προϋπολογισμού αλλά προς κάλυψη των εξόδων αυτών θα χρειαστεί η κατάθεση συμπληρωματικού προϋπολογισμού για το τρέχον έτος και αυξημένες δαπάνες στο μέλλον, δεν αλλοιώνει την κατάσταση, (Βλέπε Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων 10 Αναφορά 2/90 (πιο πάνω).)

Ενόψει των πιο πάνω ο υπό κρίση Νόμος βρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος προς τις διατάξεις των Άρθρων 46, 54, 48, 61 του Συντάγματος και κατ' επέκταση του Άρθρου 179 αυτού, δηλαδή για τους λόγους που δίδονται από την πλειοψηφία. 15

Η παρούσα Γνωμάτευση κοινοποιείται σύμφωνα με το Άρθρο 140 του Συντάγματος στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

ΝΟΜΟΣ ΠΟΥ ΠΡΟΝΟΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ 20 ΤΗΣ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΣΩΖΟΜΕ- ΝΟ

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:-

Συνοπτικός τίτλος 1. Ο Νόμος αυτός θα αναφέρεται ως ο περί της Απαγόρευσης της Απόρριψης Λυμάτων στον Άγιο Σωζόμενο Νόμος του 1991. 25

Ερμηνεία 2. Στο Νόμο αυτό, εκτός αν προκύπτει διαφορετικά από το κείμενο -

1 του 1971 "λύματα" έχουν την έννοια που αποδίδουν 30
24 του 1972 όρο αυτό οι περί Αποχετευτικών Συ-
15 του 1978 στημάτων Νόμοι και περιλαμβάνουν τα βιο-
88 του 1987 μηχανικά λύματα, όπως αυτά καθορίζονται

στους ίδιους νόμους.

5 Απαγόρευση απόρριψης στον Άγιο Σωζόμενο. 3. (1) Ανεξάρτητα από τις διατάξεις απόρριψης οποιουδήποτε άλλου νόμου ή κανονισμού, απαγορεύεται η απόρριψη ή επεξεργασία λυμάτων στην περιοχή του Αγίου Σωζόμενου.

10 (2) Οποιοδήποτε πρόσωπο προβαίνει στην απόρριψη ή επιτρέπει στην απόρριψη λυμάτων ή επιτρέπει την απόρριψη λυμάτων στην περιοχή του Αγίου Σωζόμενου είναι ένοχο αδικήματος και σε περίπτωση καταδίκης του υπόκειται σε φυλάκιση μέχρι έξι μήνες ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις £1,000 ή και στις δύο αυτές ποι-
15 νές.

Έναρξη της 4. Ο Νόμος αυτός τίθεται σε ισχύ από
ισχύος του 1η Δεκεμβρίου του 1991.
Νόμου αυτού